

Araştırma Makalesi

0-24 AYLIK ÇOCUĞU OLAN KADINLARIN ALDIKLARI PRENATAL BAKIMDAN MEMNUNİYET DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Mustafa KILAVUZ¹, Refika GENÇ KOYUCU¹, Gamze KURT², Sude Sıla DEMİR²
Pınar NECEF², Shirin SHYHNIYAZOVA², Hümevra ALPER²

Öz

Amaç: Bu araştırmanın amacı 0-24 aylık çocuğu olan kadınların doğum öncesi bakımdan aldıkları memnuniyet düzeylerini incelemektir.

Yöntem: Veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulan tanımlayıcı bilgi formu ve doğum öncesi bakım memnuniyet ölçeği kullanılarak 280 kadından toplanmıştır.

Bulgular: Katılımcıların çoğunluğu 24-29 (%40) yaş aralığında olup, çoğunlukla 1-3 yıl arası evlidir (%32,5). Doğum Öncesi Bakım Memnuniyeti Ölçeği'nden alınan toplam puan ortalaması (\bar{X} =71,19) incelendiğinde, ölçek ortalamasından (\bar{X} =66) daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sonuç: Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar kadınların doğum öncesi aldıkları bakımdan ölçek ortalamasına göre yüksek olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Prenatal bakım, Gebelik, Doğum öncesi bakım memnuniyeti

¹Sorumlu Yazar: Araştırma Görevlisi, İstinye Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul, Türkiye, mustafa.kilavuz@istinye.edu.tr ORCID: 0000-0002-8094-3927

¹Doç. Dr. İstinye Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul, Türkiye, refika.genc@istinye.edu.tr ORCID: 0000-0003-4373-703X

²Öğrenci, İstinye Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul, Türkiye, gmzkurt1907@gmail.com ORCID: 0000-0003-1958-9575

²Öğrenci, İstinye Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul, Türkiye, 180202012@stu.istinye.edu.tr ORCID: 0000-0001-7683-6304

²Öğrenci, İstinye Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul, Türkiye, pinarnecef@hotmail.com ORCID: 0000-0002-6630-3747

²Öğrenci, İstinye Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul, Türkiye, shyhniyazowa@gmail.com ORCID: 0000-0002-5797-1583

²Öğrenci, İstinye Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul, Türkiye, humeyra.alp55@icould.com ORCID: 0000-0001-6525-9644

Makale gönderim tarihi: 26.07.2022

Makale kabul tarihi: 12.10.2022

Künye Bilgisi: Kılavuz, M., Genç Koyucu, R., Kurt, G., Demir, S. S., Necef, P., Shyhniyazova, S., Alper, H. (2022). 0-24 Aylık Çocuğu Olan Kadınların Aldıkları Prenatal Bakımdan Memnuniyet Düzeylerinin İncelenmesi. *Selçuk Sağlık Dergisi*, 3(3), 243 – 254.

Investigation Of Satisfaction Levels Of Prenatal Care Received By Women With 0-24 Month-Old Children

Abstract

Aim: The aim of this study is to examine the level of satisfaction with the prenatal care received by women who have children aged 0-24 months.

Methods: Data were collected from 280 women using the descriptive information form created by the researchers and antenatal care satisfaction scale.

Results: The majority of the participants are between the ages of 24-29 (40%) and they are mostly married between 1-3 years (32,5%). When the total mean score ($\bar{X}=71,19$) obtained from the Antenatal Care Satisfaction Scale was analyzed, it was found that it was higher than the mean score of the scale ($\bar{X}_{\text{hypothetical}}=66$).

Conclusions: The results obtained from this study were found to be higher than the mean of the scale in terms of prenatal care received by women.

Key Words: Prenatal care, Pregnancy, Prenatal care satisfaction

GİRİŞ

Doğum öncesi bakım (Prenatal Bakım), gebelik süresince kadınlar ve fetüsler için en iyi sağlık koşullarını sağlamak amacıyla gebelere verilen hizmetlerdir (Kassaw vd, 2020:2). Doğum öncesi bakım (DÖB) gebelikle ilgili komplikasyonların erken tespiti, doğum ve doğum sırasındaki komplikasyonların doğrudan ve dolaylı olarak etkileyerek, maternal ve perinatal morbidite ve mortalite gelişimi açısından yüksek risk altındaki kadınların belirlenmesini sağlar (Mohammed vd, 2020:3). Dünya’da gebelerin %86’sı sağlık profesyonellerinden en az bir kez olmak üzere doğum öncesi bakım alırken, yalnızca %62’si yeterli izlem (4 ve üzeri) doğum öncesi bakım almaktadır (Aksu, 2020:183). Doğum öncesi bakım, Amerika Birleşik Devletleri’nde yılda 4 milyon kadın tarafından kullanılan en yaygın koruyucu sağlık hizmetlerinden biridir. Bununla birlikte, 1930’dan bu yana büyük ölçüde değişmeyen kılavuzlar 14 doğum öncesi ziyareti önermektedir (Peahl vd, 2021:384.e8). Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı tarafından 2018 yılında yayınlanan doğum öncesi bakım kılavuzunda, gebelerin en az dört defa izlem almasını önermektedir. Sağlık Bakanlığı kılavuzunda ilk izlem gebeliğin 14 haftası içerisinde olması gerektiği, ikinci izlemin gebeliğin 18-24. haftaları arasında olması gerektiği, üçüncü izlemin gebeliğin 28-32. haftaları arasında olması gerektiği ve son izlemin gebeliğin 36-38. haftaları arasında olması gerektiği vurgulanmaktadır (Sağlık Bakanlığı, 2018). Prenatal bakımı gelişmiş ülkelerde en az bir kez alma oranı Fransa ve Kanada’da %100, Avustralya’da %96, İtalya’da ise %98’dir. Bu oran geliştirmekte olan ülkelere Brezilya’da %96, Irak’ta %78 ve Hindistan’ta %75’tir (Kıssal ve Kartal, 2019:38). Sahra Altı Afrika’da kaydedilen ilerlemeye rağmen, ikamet ve refah açısından en az dört doğum öncesi bakım ziyareti alan kadınlarda büyük bölgesel ve küresel eşitsizlikler görülmektedir. Kentsel alanlarda yaşayan kadınların, kırsal alanlarda yaşayanlara göre en az dört doğum öncesi bakım ziyareti alma olasılığı daha yüksektir ve kentsel-kırsal fark yüzde 24’tür (sırasıyla yüzde 73 ve yüzde 49) (UNICEF,2022). Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması (TNSA) sonuçlarına göre Türkiye’de en az bir kez DÖB alma durumu 1993’te %62 düzeyinde iken, 2008’de %92, 2013’te %97 ve 2018’de %96 olarak gerçekleşmiştir. TNSA 2018’de kadınların %90’ının en az dört kez izlendiği görülmüştür (TNSA,2018). Bu Araştırmanın amacı, 0-24 aylık çocuğu olan annelerin aldıkları prenatal bakımdan memnuniyet düzeylerinin incelenmesidir.

1. GEREÇ VE YÖNTEMLER

1.1. Araştırmanın Tipi ve Amacı: Tanımlayıcı tipte olan bu araştırmanın amacı, 0-24 aylık çocuğu olan annelerin aldıkları prenatal bakımdan memnuniyet düzeylerinin incelenmesidir.

1.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini 18-45 yaş arası prenatal bakım alan kadınlar oluşturmaktadır. Örneklem ise kolay örnekleme yoluyla seçilmiştir. Dolayısıyla ankete cevap veren her kadın araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

1.3. Veri Toplama Araçları: Araştırma verileri araştırmacılar tarafından oluşturulmuş 12 soruluk “Tanımlayıcı Bilgi Formu” ve 22 soruluk Türkçe Geçerlik ve Güvenirliği Özçoban (2020) ve arkadaşları tarafından yapılan “Doğum Öncesi Bakım Memnuniyet Ölçeği” kullanılmıştır.

1.3.1. Tanımlayıcı Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatür taranarak oluşturulmuş 12 soruluk bir formdur. Katılımcıların yaş, çalışma durumu doğum öncesi bakımı nerden aldınız vb. sorular yer almaktadır.

1.3.2. Doğum Öncesi Bakım Memnuniyet Ölçeği: Ölçek gebelerin doğum öncesi bakım memnuniyetini ölçmek amacıyla Raube ve arkadaşları tarafından (1998) geliştirilmiştir. Türkçe Geçerlik ve Güvenirliği Özçoban (2020) ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Ölçekte soru kökü nötr değerlendirme ifadesi ile oluşturulmuştur. Ölçek literatüre dayalı olarak bakım sanatı, teknik kalite, fiziksel çevre, ulaşılabilirlik, uygunluk şeklinde 5 alt boyutta, likert tipinde (çok kötü, kötü, iyi, çok iyi, mükemmel) öz bildirim dayalı olarak tasarlanmıştır. Literatüre dayalı 24 madde olarak tasarlanan ölçeğin boyutlarının istatistiksel değerlendirmesinde güvenilirlik ve tek değişkenli istatistik sonuçlarına göre 22 madde saptanmıştır.

1.4. Verilerin Toplanması: Araştırma duyurusu çeşitli sosyal medya (Instagram, Facebook, Whatsapp) araçları tarafından paylaşılmıştır. Gönüllü olan kişilerin mail adreslerine online form gönderilerek araştırmaya katılmaları sağlanmıştır.. Sosyal medyada çalışmaya katılmak isteyen katılımcılara yazılı bilgi verildikten sonra gönüllü olan katılımcılar araştırma formlarını doldurmuştur.

1.5. Verilerin Değerlendirilmesi: Araştırmanın verileri analiz edilmeden önce normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığını kontrol etmek için çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiştir. “Doğum Öncesi Bakım Memnuniyet Ölçeği” alt boyutlarında çarpıklık basıklık katsayıları “Bakım Sanatı” alt boyutunda ,082 ,691 “Teknik Kalite” alt boyutunda-, 062 ,306 “Ulaşılabilirlik” alt boyutunda ,442 ,697 “Fiziksel Çevre” alt boyutunda ,164 ,346 “Uygunluk” alt boyutunda ,113 ,375 olarak hesaplanmıştır. Toplam puan için çarpıklık basıklık değerleri ,153 ile ,531 olarak hesaplanmıştır. Bütün puan türünde değerlerin ± 1 arasında olması verilerin normallik varsayımını sağladığını göstermektedir (George and Mallery, 2016). Veriler normal dağılım gösterdiği için bağımsız değişkenlerden çalışma durumu, eş çalışma durumu, doğum öncesi bakım ve bakım yeri değişkenleri için Bağımsız Örneklem T Testi, yaş, evlilik yılı, çocuk sayısı, öğrenim durumu, maddi durum ve bakıma başlama zamanı değişkenlerinde ise Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Anova sonucu

anlamli sonuçlarda gruplar arasındaki farkı ortaya koymak için Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır.

2. BULGULAR

Katılımcıların çoğunluğunu 24-29 yaş (%40) aralığında olduğu ve çoğunlukla 1-3 yıl (%32,5) arası evli oldukları görülmektedir. Katılımcıların %48,6'sının tek çocuğu, %30,7 sinin iki çocuğu, %13,6' sının üç çocuğu, %7,1'inin dört ve üzeri çocuğu bulunmaktadır. Öğrenim durumu incelendiğinde %31,8'sinin lise, %34,3'ünün lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların %38,6'sı çalışırken, %62,4'ü çalışmamaktadır. Eşlerinin çalışma durumu incelendiğinde %94,6'sı çalışmakta, %5,4'ü çalışmamaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu gelirinin giderine eşit (%58,5) olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların %67,9'su doğum öncesi bakım aldığını belirtmiştir. Hastanede bakım görenler grubun %55,4'ünü oluştururken, %44,6 sı sağlık ocağında bakım görmüştür. Katılımcıların %76,4 ü bakıma gebeliğin ilk 3 ayında başlamıştır.

Tablo I. Kadınların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Dağılımı (n =280)

Değişken	Grup	n	%
Yaş	18-23 yaş	39	13,9
	24-29 yaş	112	40,0
	30-35 yaş	88	31,4
	+36 yaş	41	14,6
Evlilik Yılı	1-3 yıl	89	32,5
	4-6 yıl	78	28,5
	7-10 yıl	59	21,5
	+11 yıl	48	17,5
Çocuk Sayısı	1 Çocuk	136	48,6
	2 Çocuk	86	30,7
	3 Çocuk	38	13,6
	4 ve üzeri çocuk	20	7,1
Öğrenim Durumu	İlkokul	39	13,9
	Ortaokul	39	13,9
	Lise	89	31,8
	Lisans	96	34,3
Çalışma Durumu	Lisansüstü	17	6,1
	Çalışıyor	108	38,6
	Çalışmıyor	172	61,4
Eş Çalışma Durumu	Çalışıyor	265	94,6
	Çalışmıyor	15	5,4
Maddi Durum	Gelir giderden az	71	25,4
	Gelir gidere eşit	164	58,5
	Gelir giderden fazla	45	16,1
Doğum Öncesi Bakım	Evet	190	67,9
	Hayır	90	32,1
Bakım Yeri	Hastane	155	55,4
	Aile Sağlığı Merkezi	125	44,6
Bakım Zamanı	İlk 3 ay	214	76,4
	İkinci 3 ay	47	16,8
	Son 3 ay	19	6,8

Tablo II. Doğum Öncesi Bakım Memnuniyet Ölçeği Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular

Ölçek Boyutları	n	\bar{X}	$\bar{X}_{\text{hipotetik}}$	Std. sapma	Min.	Max.
Bakım Sanatı	280	22,28	21	5,59	7	35
Teknik Kalite	280	13,29	12	3,21	4	20
Ulaşılabilirlik	280	12,74	12	2,76	4	20
Fiziksel Çevre	280	12,97	12	3,21	4	20
Uygunluk	280	9,89	9	2,46	3	15
Toplam	280	71,19	66	16,43	22	110

Tablo 2’de yer alan doğum öncesi memnuniyet ölçeği ortalama puanları incelendiğinde bakım sanatı alt boyutunun ortalama puanının ($\bar{X}=22,28$) ölçekten alınabilecek ortalama puanın ($\bar{X}_{\text{hipotetik}}=21$) üzerinde olduğu görülmektedir. Teknik kalite alt boyutunda da katılımcıların ortalaması ($\bar{X}=13,29$) beklenenin ($\bar{X}_{\text{hipotetik}}=12$) üstünde yer almaktadır. Ulaşılabilirlik alt boyutundan ölçekten alınabilecek ortalama puan ($\bar{X}_{\text{hipotetik}}=12$) ile katılımcıların ortalaması karşılaştırıldığında ($\bar{X}=12,74$), katılımcıların ortalamasının üzerinde bir puana sahip olduğu görülmektedir. Fiziksel çevre alt boyutunda katılımcıların puan ortalaması ($\bar{X}=12,97$), ölçekten alınabilecek puanın ($\bar{X}_{\text{hipotetik}}=12$) üzerinde yer almaktadır. Diğer bir alt boyut olan uygunluk boyutundan alınan puan ortalaması ($\bar{X}=9,89$) da ölçek ortalamasınının ($\bar{X}_{\text{hipotetik}}=9$) üzerindedir. Doğum Öncesi Bakım Memnuniyet Ölçeğinden alınan toplam puan ortalaması ($\bar{X}=71,19$) incelendiğinde ölçeğin ortalama puanından ($\bar{X}_{\text{hipotetik}}=66$) daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo III. Doğum Öncesi Bakım Memnuniyet Ölçeği Puanlarının Maddi Duruma Göre Karşılaştırılması

Ölçek Boyutları	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	η^2	p	Fark
Bakım Sanatı	Gruplararası	209,96	2	104,98	3,41	,02	,03	C>A
	Grup İçi	8524,75	277	30,77				
	Toplam	8734,71	279					
Teknik Kalite	Gruplararası	59,67	2	29,83	2,93	,02	,06	
	Grup İçi	2822,72	277	10,19				
	Toplam	2882,39	279					
Ulaşılabilirlik	Gruplararası	63,60	2	31,80	4,25	,03	,02	B>A C>A
	Grup İçi	2071,88	277	7,48				
	Toplam	2135,48	279					
Fiziksel Çevre	Gruplararası	33,17	2	16,58	1,61	,01	,20	
	Grup İçi	2849,65	277	10,28				
	Toplam	2882,82	279					
Uygunluk	Gruplararası	18,52	2	9,26	1,54	,01	,22	
	Grup İçi	1671,47	277	6,03				
	Toplam	1689,99	279					
Toplam	Gruplararası	1610,41	2	805,20	3,02	,02	,05	
	Grup İçi	73753,17	277	266,25				
	Toplam	75363,58	279					

A=Gelir giderden az, B=Gelir gidere eşit, C=Gelir giderden fazla

Tablo 3'te yer alan bulgular incelendiğinde doğum öncesi bakım memnuniyet ölçeği alt boyutlarında bakım sanatı boyutu maddi duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır [F(2,277)=3,41; p=,03]. Geliri gideren fazla olanların (\bar{X} = 23,53) puan ortalaması geliri giderden az olanlardan (\bar{X} = 20,92) yüksek bulunmuştur. Ulaşılabilirlik alt boyutundan alınan puanlar maddi duruma göre farklılaşmaktadır [F(2,277)=4,25; p=,02]. Geliri gidere eşit olanların (\bar{X} = 12,90) ve geliri giderinden yüksek olanların (\bar{X} = 13,35) puan ortalamaları geliri giderinden az olanların (\bar{X} = 11,97) puan ortalamalarından daha yüksektir.

Tablo IV. Doğum Öncesi Bakım Memnuniyet Ölçeği Puanlarının Bakım Yerine Göre Karşılaştırılması

Ölçek Boyutları	Bakım Yeri	N	\bar{X}	t	sd	η ²	p
Bakım Sanatı	Hastane	155	22,74	1,55	278	,01	,12
	Aile Sağlığı Merkezi	125	21,70				
Teknik Kalite	Hastane	155	13,61	1,88	278	,01	,06
	Aile Sağlığı Merkezi	125	12,89				
Ulaşılabilirlik	Hastane	155	13,09	2,36	278	,02	,02
	Aile Sağlığı Merkezi	125	12,31				
Fiziksel Çevre	Hastane	155	13,29	1,84	278	,01	,07
	Aile Sağlığı Merkezi	125	12,58				
Uygunluk	Hastane	155	10,17	2,12	278	,02	,04
	Aile Sağlığı Merkezi	125	9,55				
Toplam	Hastane	155	72,92	1,97	278	,01	,05
	Aile Sağlığı Merkezi	125	69,04				

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların doğum öncesi bakım memnuniyet ölçeği alt boyutlarından ulaşılabilirlik boyutundan aldıkları puanlar bakım yerine göre farklılık göstermektedir [t(278)=2,36 p=,02]. Bakımlarını hastanede alanların (\bar{X} = 13,09) puan ortalamaları aile sağlığı merkezinde bakım alanlardan (\bar{X} = 12,31) daha yüksektir. Uygunluk alt boyutunda da benzer şekilde hastanede bakım alanların (\bar{X} = 10,17) puanları aile sağlığı merkezinde bakım alanlara (\bar{X} = 9,55) göre anlamlı derecede

daha yüksek bulunmuştur [t(278)=2,12 p=,04]. Toplam puanlar ise bakım alınan yere göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır [t(278)=1,97 p=,05].

Tablo V. Doğum Öncesi Bakım Memnuniyet Ölçeği Puanlarının Bakım Alma Zamanına Göre Karşılaştırılması

Ölçek Boyutları	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	η ²	p	Fark
Bakım Sanatı	Gruplararası	213,03	2	106,51	3,46	,02	,03	A>B
	Grup İçi	8521,68	277	30,76				
	Toplam	8734,71	279					
Teknik Kalite	Gruplararası	63,33	2	31,66	3,11	,02	,04	A>B
	Grup İçi	2819,06	277	10,17				
	Toplam	2882,39	279					
Ulaşılabilirlik	Gruplararası	65,84	2	32,91	4,41	,03	,01	A>B A>C
	Grup İçi	2069,64	277	7,47				
	Toplam	2135,48	279					
Fiziksel Çevre	Gruplararası	69,91	2	34,95	3,44	,02	,03	A>B
	Grup İçi	2812,91	277	10,15				
	Toplam	2882,82	279					
Uygunluk	Gruplararası	41,96	2	20,98	3,53	,02	,03	A>B
	Grup İçi	1648,03	277	5,95				
	Toplam	1689,99	279					
Toplam	Gruplararası	1998,52	2	999,26	3,77	,03	,02	A>B
	Grup İçi	73365,06	277	264,85				
	Toplam	75363,58	279					

A=İlk 3 ay, B=İkinci 3 ay, C=Son 3 ay

Tablo 5’de yer alan bulgular incelendiğinde doğum öncesi bakım memnuniyet ölçeği alt boyutlarında bakım sanatı boyutu bakım alma zamanına göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır [F=3,46; p=,03]. Doğum öncesi bakımı ilk 3 ayda alanların (\bar{X} = 22,76) puan ortalaması ikinci 3 ayda alanlardan (\bar{X} = 20,74) yüksek bulunmuştur. Teknik kalite boyutu puanları bakım alma zamanına göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır [F=3,11; p=,04]. Benzer şekilde bakımı ilk 3 ayda alanların (\bar{X} = 13,55) puan ortalaması ikinci 3 ayda alanlardan (\bar{X} = 12,34) daha yüksektir. Ulaşılabilirlik alt boyutunda ise, ilk 3 ayda bakım alanların (\bar{X} = 13,01) puanları ikinci ayda (\bar{X} = 12,04) ve son 3 ayda (\bar{X} = 11,52) alanlardan daha yüksektir [F=4,41; p=,01]. Fiziksel çevre [F(2,277)=3,44; p=,03] ve uygunluk [F=3,53; p=,03] alt boyutlarından alınan puanlar da benzer şekilde bakım alma zamanına göre farklılık göstermektedir. Ölçekten alınan toplam puanlar doğum öncesi bakıma başlama zamanına göre farklılık göstermektedir [F=3,77; p=,02]. Bakıma ilk 3 ayda başlayanların (\bar{X} = 72,67) puan ortalaması ikinci 3 ayda başlayanlara (\bar{X} = 66,14) göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

3. TARTIŞMA

Prenatal bakım, doğum öncesinde düzenli izlemlerle verilen bakımdır ve koruyucu sağlık hizmetlerinin ayrılmaz bir parçasıdır (Demirbaş ve Kadioğlu, 2014:203). İngiltere’de hamileliğin 12. haftası tamamlanana kadar randevu alan hamile kadınların oranının %86 olduğu bulunmuştur (Hatherall vd, 2016:4). Brezilya’da yapılan bir araştırmada gebelerin %66,2’si ilk trimesterde izleme başlamıştır (Bernardes vd, 2014:8). Kuzey Gana’da gebelerin çoğunun ilk trimesterde (%71,0) doğum öncesi bakıma başladığı görülmüştür (Wemakor, 2019:9). Doğaner’in yapmış olduğu çalışmaya katılan gebelerin %55,4’ünün 10. Gebelik haftası içinde ilk izleme geldikleri belirlenmiştir (Doğaner, 2014:). Kurnaz ve arkadaşlarının (2015) çalışmasında gebelerin ortalama 6,8 haftasında izlem almak için başvuru yaptığı tespit edilmiştir (Kurnaz vd, 2015:192). TNSA raporuna göre gebelerin %90’ı gebeliğin ilk 3 ayı içerisinde doğum öncesi bakım almaya başlamıştır (TNSA, 2018). Yapmış olduğumuz araştırmada kadınların %76,4’ü gebeliğin ilk 12 haftasında doğum öncesi izleme başlamıştır. Araştırma sonucumuz literatürle benzerlik göstermenin yanında gebelerin %23,6’sı doğum öncesi bakıma geç başlamışlardır. Gebelerin izlemlere geç başlamalarının sebebi çalışmamızın pandemi şartlarında gebe olan bireylerden oluşmasından kaynaklanması olabilir. Aynı zamanda gelişmiş ülkelerde gebelerin ilk trimesterde izleme başlama oranı daha yüksek olduğu görülmüştür.

ABD’de yapılan araştırmada kadınların doğum öncesi bakım memnuniyet ölçeği toplam puanı 68,4 bulunmuştur (Adeyinka vd, 2017:9). Kuzeydoğu Brezilya’da yapılan bir araştırma, kadınların %59,6’sının aldığı bakımdan memnun olduğu tespit edilmiştir (Cardosa vd, 2016:5021). Güney Etiyopya’da yapılan bir çalışmada kadınların doğum öncesi bakım hizmetinden genel memnuniyetin %60,4 olarak bulunmuştur (Chemir vd, 2014:6). Türkiye’de yapılan bir çalışmada gebelerin doğum öncesi memnuniyet ölçeğinden aldığı toplam puan %70,69 bulunmuştur (Bal vd, 2022:802). Bu çalışmanın sonuçlarına göre kadınlar ölçekten toplam puan ortalaması 71,19 bulunmuş olup ölçeğin ortalama puanı 66’dır. Sonuçlar diğer ülkelerden yüksek bulursa da doğum öncesi bakım memnuniyetini daha çok artırmak için çalışmalar yapılması gerekmektedir.

İtalya’da yapılan bir çalışmada kadınların yaşları ve eğitim durumları arttıkça bakımlardan alınan memnuniyet düzeylerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Tocchioni vd, 2017:596). Dauletyarova ve ark. tarafından (2018) eğitim seviyesi yüksek ve meslek sahibi kadınların doğum öncesi bakım mutluluk seviyesi daha yüksek bulunmuştur (Dauletyarova vd, 2018:8). Avustralya ve Almanya’da yürütülen çalışmalarda, düşük sosyoekonomik statüye sahip kadınların prenatal bakım memnuniyetleri daha az bulunmuştur (Origlia vd, 2017:594). Bu çalışmanın sonuçlarına göre kadınların maddi durumu iyileştikçe aldıkları prenatal bakımdan memnun olma düzeyleri artmaktadır. Araştırma

sonucunda yaş grupları ve eğitim seviyeleri arasında memnuniyet düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

İzmir’de yapılan bir araştırmada gebelerin %10,5’i doğum öncesi bakım almak için Aile Sağlığı Merkezlerini (ASM) tercih etmektedir (Bahadır vd, 2015:34). Başka bir çalışmada ise en çok doğum öncesi hizmeti alınan sağlık kuruluşu %93,0 ile aile sağlığı merkezi bulunmuştur (Temizer ve Özgür, 2015:7). Çalışmamızda kadınların %44,6 (n=125) aile sağlığı merkezinden bakım almıştır. Katılımcıların doğum öncesi bakım memnuniyet ölçeği alt boyutlarından ulaşılabilirlik boyutundan aldıkları puanlar bakım yerine göre farklılık göstermektedir [t(278)=2,36 p=,02]. Bakımlarını hastanede alanların (\bar{X} = 13,09) puan ortalamaları sağlık ocağında alanlardan (\bar{X} = 12,31) daha yüksektir. Uygunluk alt boyutunda da benzer şekilde hastanede bakım alanların (\bar{X} = 10,17) puanları sağlık ocağında bakım alanlara (\bar{X} = 9,55) göre anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur [t(278)=2,12 p=,04]. Toplam puanlar ise bakım alınan yere göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır [t(278)=1,97 p=,05]. Yapılan çalışmaların yerlerine göre ASM ve hastanelerden alınan bakımın oranları değişmiş olması kadınların bölgelerine ve yaşadıkları yeri ASM veya hastanelerine yakınlıklarına göre değişebileceği söylenebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmamıza katılan kadınların dörtte birine yakını doğum öncesi bakıma gebelikten 12 hafta sonra başlamışlardır. Kadınların gebelik öncesi dönemde sağlık profesyonelleri tarafından bu konuda daha çok bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Maddi durumu iyi olan kadınların doğum öncesi bakım memnuniyeti daha yüksek bulunmuştur. Birinci basamak sağlık hizmetlerinde ve devlet hastaneleri gebe izlem polikliniklerinde eğitim veren profesyonellerin bu konuyu göz önünde bulundurması önerilir.

Düzenli doğum öncesi bakım olan kadınların bakım memnuniyeti daha yüksek bulunmuştur. Kadınların doğum öncesi bakıma düzenliliğinin artırılması gerekmektedir.

Kadınlarda prenatal bakım memnuniyet düzeyinin artırılması için, prenatal bakım kalitesinin yükseltilmesi, normal doğumun desteklenmesi, doğal doğumun teşvik edilmesi ve doğumda ebe ve kadın sağlığı hemşirelerinin rolünün artırılması önerilmektedir.

Destekleyen Kuruluş

Çalışmayı maddi olarak destekleyen kişi/kuruluş yoktur.

Çıkar Çatışması

Yazarların herhangi bir çıkar dayalı çatışması yoktur

KAYNAKLAR

- Adeyinka, O., Jukic, A. M., McGarvey, S. T., Muasau-Howard, B. T., Faiai, M., & Hawley, N. L. (2017). Predictors of prenatal care satisfaction among pregnant women in American Samoa, *BMC Pregnancy and Childbirth*, 17(1),1-14. <https://doi.org/10.1186/s12884-017-1563-6>
- Bahadır, H., Şimşek, H., & Acar, B. (2015). Bir üniversite hastanesine başvuran gebelerin doğum öncesi bakım için aile hekimliği hizmetlerini kullanma durumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 29(1), 31-39.
- Bal, Z., Gökbulut, N., & Uçar, T. (2022). The relationship between birth care satisfaction and birth satisfaction. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 10(2), 798-808. <https://doi.org/10.33715/inonusaglik.1091966>
- Bernardes, A. C. F., da Silva, R. A., Coimbra, L. C., Alves, M. T. S. S. D. B., Queiroz, R. C. D. S., Batista, R. F. L., Bettioli, H., Barbieri, M. A., & da Silva, A. A. M. (2014). Inadequate prenatal care utilization and associated factors in São Luís, Brazil. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 14(1). <https://doi.org/10.1186/1471-2393-14-266>
- Cardoso MD, Ribeiro CMS, Oliveira IB, Andrade PMC, Santos TMB. Percepção de gestantes sobre a organização do serviço/assistência em um pré-natal de baixo risco de Recife. *Revista de Pesquisa Cuidado é Fundamental Online* 2016; 8(4):5017-5024.
- Chemir, F., Alemseged, F., & Workneh, D. (2014). Satisfaction with focused antenatal care service and associated factors among pregnant women attending focused antenatal care at health centers in Jimma town, Jimma zone, South West Ethiopia; a facility based cross-sectional study triangulated with qualitative study. *BMC Research Notes*, 7(1). 1-8. <https://doi.org/10.1186/1756-0500-7-164>
- Dauletyarova, M., Semenova, Y., Kaylubaeva, G., Manabaeva, G., Toktabayeva, B., Zhelapakova, M., Yurkovskaya, O., Tlemissov, A., Antonova, G., & Grjibovski, A. (2018). Are Kazakhstani Women Satisfied with Antenatal Care? Implementing the WHO Tool to Assess the Quality of Antenatal Services. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(2), 325. <https://doi.org/10.3390/ijerph15020325>,1-11.
- Demirbaş, H., & Kadioğlu, H. (2014). Prenatal dönemdeki kadınların gebeliğe uyumu ve ilişkili faktörler. *Clinical and Experimental Health Sciences*, 4(4), 200-206.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2018. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK.
- Hatherall, B., Morris, J., Jamal, F., Sweeney, L., Wiggins, M., Kaur, I., Renton, A., & Harden, A. (2016). Timing of the initiation of antenatal care: An exploratory qualitative study of women and service providers in East London. *Midwifery*, 36, 1-7. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2016.02.017>

- Kassaw, A., Debie, A., & Geberu, D. M. (2020). Quality of Prenatal Care and Associated Factors among Pregnant Women at Public Health Facilities of Wogera District, Northwest Ethiopia. *Journal of Pregnancy*, 1–8. <https://doi.org/10.1155/2020/9592124>
- Kıssal, A., & Kartal, B. (2019). Bir üniversite hastanesinde doğum yapan kadınların doğum öncesi bakım içeriğinin değerlendirilmesi. *Journal: Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 36-42.
- Kurnaz, M. A., Can, H., Sezik, H. A., Çakır, Y. T., Tuna, M., & Ay, Z. (2015). Aile hekimleri gebeleri ne kadar ve nasıl izliyor?. *Türk Aile Hek Derg* 2015;19 (4): 187-195
- Mohammed, S., Yakubu, I., & Awal, I. (2020). Sociodemographic Factors Associated with Women's Perspectives on Male Involvement in Antenatal Care, Labour, and Childbirth. *Journal of Pregnancy*, 2020, 1–9. <https://doi.org/10.1155/2020/6421617>
- Origlia, P., Jevitt, C., Sayn-Wittgenstein, F. Z., & Cignacco, E. (2017). Experiences of antenatal care among women who are socioeconomically deprived in high-income industrialized countries: An integrative review. *Journal of midwifery & women's health*, 62(5), 589-598.
- Peahl, A. F., Powell, A., Berlin, H., Smith, R. D., Krans, E., Waljee, J., Dalton, V. K., Heisler, M., & Moniz, M. H. (2021). Patient and provider perspectives of a new prenatal care model introduced in response to the coronavirus disease 2019 pandemic. *American Journal of Obstetrics and Gynecology*, 224(4), 384.e1-384.e11. <https://doi.org/10.1016/j.ajog.2020.10.008>
- Aksu, S. (2020). Balıkesir il merkezindeki gebe kadınların prenatal bakım alma durumu ve etkileyen faktörler. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9 (3), 179-188.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. Doğum öncesi bakım yönetim rehberi. Ankara, 2018. [URL:https://khgmsaglikhizmetleridb.saglik.gov.tr/TR,42839/dogum-oncesi-bakim-yonetim-rehberi.html](https://khgmsaglikhizmetleridb.saglik.gov.tr/TR,42839/dogum-oncesi-bakim-yonetim-rehberi.html) Erişim Tarihi: 06.06.2022
- Temizer, M., & Özgür, S. (2015). Oğuzeli Merkez Aile Sağlığı Merkezine Kayıtlı 2014 Yılında Canlı Doğum Yapmış Annelerin Doğum Öncesi Bakım Hizmeti Alma Durumlarının Değerlendirilmesi. *Sakarya Tıp Dergisi*, 12(1), 1-10.
- Tuz D, G. (2014). Gebelerin aldıkları prenatal bakımdan memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi.
- UNİCEF. Antenatal Care. <https://data.unicef.org/topic/maternal-health/antenatal-care/> Erişim Tarihi 06.06.2022
- Tocchioni, V., Seghieri, C., de Santis, G., & Nuti, S. (2018). Socio-demographic determinants of women's satisfaction with prenatal and delivery care services in Italy. *International Journal for Quality in Health Care*, 30(8), 594–601. <https://doi.org/10.1093/intqhc/mzy078>
- Wemakor, A. (2019). Prevalence and determinants of anaemia in pregnant women receiving antenatal care at a tertiary referral hospital in Northern Ghana. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 19(1), 1-11, <https://doi.org/10.1186/s12884-019-2644-5>